Cena 2.000 Mk. Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

PRENUMERATA WYNOSI:
w Kaliszu miesięcznie 35.000 Mk.
Z odnoszeniem do domu 45.000 Mk.
Na prowincji z przesyłką pocztową . . . . . . . 45.000 Mk.
Zagranicą . . . . . . . 90.000 Mk.
Cena pojed. egzemplarza 2.000 Mk.

# GAZETA KALISKA

Pismo codzienne, polityczne, społeczne i ekonomiczne.

CENA OGŁOSZEŃ:
Za 1 wiersz milim. lub jego miejsce na str. 1. 2. 3. mk. 2.000.
Nekrologi 2.000 mk. zwyczajne 1.000 mk.

ADRES REDAKCJI i ADMINISTRACJI.
Kalisz, Al. Józefiny 1. Tel. № 91.
Otwarta od 9—12 od 2—6 po poł.

№ 206 (7541) Czwartek, dnia 13 Września 1923 r Rok XXXI

## Ruina gospodarstwa europejskiego.

W tym dniu lipcowym, w którym Niemcy wypowiedziały wojnę Rosji, dając tem sygnał do wojny ogólno-europejskiej, system gospodarki europejskiej„ załamał się i runął. Rozmiar zaś katastrofy, spowodowanej przez to zniszczenie europejskiego aparatu gospodarczego uprzytomniły sobie społeczeństwa europejskie dopiero wówczas, kiedy sam aparat leżał już w gruzach.

Aparat ten, wybudowany i rozwinięty wiekową pracą pokoleń wszystkich cywilizowanych narodów europejskich, przedstawiał się jako system urządzeń bardzo skomplikowanych. Działały one precyzyjnie jak w zegarku, ale pod warunkiem, że żaden gwałt, cóż dopiero wojenny w takich rozmiarach, w jakich był w rzeczywistości stosowany, nie zniszczy żadnej jego składowej części, z których każda była niezbędnie potrzebną do należytego funkcjonowania całego aparatu, rozdzielającego zapasy i zaspakajającego braki i w ten sposób łączącego wszystkie narody, europejskie w pierwszym rzędzie, w jedną wielką wspólnotę życiowo-gospodarczą.

1,081,000 kilometrów kolei, 32,000,000 tonn okrętów handlowych, 6,000,000 klm. linji telegraficznych, 567 stacji radjotelegraficznych, 541000 klm. podmorskiego kabla telegraficznego, stanowiły szmry nerwowe i narząd krążenia w tym nowożytnym organiźmie gospodarczym świata cywilizowanego. Kierowany był ten organizm przez niezliczoną ilość banków, agencji handlowych, faktorji itp., rozrzuconych po całym świecie i w ten sposób przesuwał on dzień i noc, rok w rok nieprzerwanie ogromne ilości produktów pracy ludzkiej w każdem stadjum ich wyrobu od wytwórcy do przetwórcy i do konsumenta.

Wysoko rozwinięty, niezmiernie uwrażliwiony system pieniężny i monetarny tudzież kredytowy, służył wyrównywaniu wzajemnych pretensji, płynących z wymiany towarów, przez dyskont i arbitraż wyrównując różnice czasu i przestrzeni szybko i bez hałasu, tak że poza najściślejszemi sferami fachowców wykształcony Europejczyk nie zdawał sobie nawet sprawy z tego, że istnieją sprawy walut i zmiennych różnic ich wartości.

Zmiany w gospodarczem stanowisku Europy w systemie gospodarczym kuli ziemskiej byłyby z pewnością nastąpiły także i bez wojny. Wprawdzie bowiem Europa ma szczęśliwe położenie geograficzne niemal w samym środku półkuli hemisfery, ale konieczność ta nie byłaby na dłuższą metę wystarczyła do zneutralizowania tych dążeń ku zrzuceniu hegomonji gospodarczej Europy nad resztą świata, które się w ostatnich dziesięcioleciach w innych kontynentach wytworzyły i ujawniły z coraz większą siłą. Warunkiem bowiem tej hegemonji było trwałe utrzymanie takiego rozdziału między krajami przemysłowymi a krajami produkującymi surowce, jaki się wytworzył w ciągu dziewiętnastego wieku. Rozwój jednak powszechny szedł wyraźnie w kierunku zniesienia tego rozdziału, tak, że o utrzymaniu go na stałe lub przynajmniej na czas jeszcze długi nie można było myśleć. Tylko dzięki tej okoliczności, że Europa przedwojenna była zarazem główną wierzycielką młodych organizmów gospodarczych pozaeuropejskich, przypisać należy, że ów w naturalnych warunkach leżący a przeciw hegomonji europejskiej skierowany rozwój światowych stosunków gospodarczych odbywał się względnie powoli.

Wojna światowa pozbawiając Europę jej kapitałów, odebrała jej zarazem tę rolę wierzycielki generalnej w stosunku do innych kontynentów, wytworzyła nawet przeciwieństwo tej roli, czyniąc Europę dłużniczką tych kontyngentów. Dzięki wojnie, kraje pozaeuropejskie uzyskały warunki niezmiernie szybkiego prawie cieplarnianego rozwoju dla swego przemysłu i kapitału, Europa natomiast uległa zubożeniu i dezorganizacji nie tylko wskutek samej wojny, lecz także wskutek różnych traktatów pokojowych które dzięki popełnionym w nich różnym błędom polityczno-ekonomicznym, wstrzymują na długi czas powrót Europy pod względem gospodarczej sprawności do stanu przedwojennego.

Przed wojną było w Europie sześć wielkich mocarstw, które obejmowały 76 procent terytorjum a 83 procent ludności kontynentu. Dzisiaj istnieje w Europie tylko pięć wielkich mocarstw, z pośród których Niemcy swojej przyszłości państwowej i mocarstwowej bynajmniej nie mogą być pewne. A te istniejące dzisiaj mocarstwa obejmują już tylko 62 procent terytorjum i 64 procent ludności.

Przed wojną istniało w Europie tylko jedno średnie państwo większych rozmiarów — mianowicie Hiszpanja, obejmująca 5 procent terytorjum i 4 procent ludności. Dzisiaj państw tego typu jest w Europie 5, które łącznie zajmują 14 procent terytorjum i 19 procent ludności. Dwanaście małych państw przedwojennych z ludnością od 1 do 10 miljonów obejmowało 19 procent terytorjum i 3 procent ludności. Dzisiaj liczba tych małych państw wzrosła do 16 a obejmują one 24 procent terytorjum i 17 procent ludności. Nawet państewek karłowatych, których przed wojną było 8, jakkolwiek jedno z nich zniknęło (Czarnogóra), dzisiaj jest 9. Już ta statystyka samego rozbicia państwowego naszego kontynentu wskazuje na to, co znaczy, jeżeli się dzisiaj powszechnie mówi o „zbałkanizowania" Europy.

Polityczne i gospodarcze skutki tego zbałkanizowania wystąpią w pełni na jaw, jeżeli się uwzględni fakt, że ten nowy system państwowego podziału Europy jest jeszcze całkiem niegotowy i bardzo daleki od stanu definitywnego. Przed wojną państwa europejskie dzieliły się na dwie wielkie grupy — trójprzymierza i ententy, obok których istniały jeszcze nieliczne zresztą państwa neutralne. Dzisiaj stosunki wzajemne istniejących 35 państw europejskich są bez porównania mniej jasne. — Ułożenie się tych państw w pewne grupy według natury ich wspólnych interesów nie dokonało się jeszcze. W obecnem stadjum tej mgławicy politycznej każde z państw stara się przedewszystkiem zbroić, jeżeli mu to tylko jest pozwolonem, nadto zaś prowadzić politykę o ile możności niezależną od innych, stosować różne środki i izolacji jak wysokie cła protekcyjne lub wręcz prohibicyjne, anarchiczne taryfy kolejowe, dzikie wpisy paszportowe itd. Wielka wojna formalnie traktatami pokojowymi zakończona, trwa dalej, a forma, w której jest przeprowadzona, mimo swej bezkrwawości, wywiera wpływ na system gospodarczy, system taksamo zgubny, jak wojna zbrojna.

Ze światowej sieci koklejowej wypadało na Europę w roku 1913—346,000 klm. czyli 31 procent. Wszystkie te koleje należały do trzech wielkich systemów: zachodnio-europejskiego, środkowo-europejskiego i rosyjskiego. Każdy z tych systemów dążył do usunięcia wpływu granic politycznych na sprawy transportu. Państwa drogą różnostronnych szczegółowych układów, starały się zgodnie uczynić z tej sieci całość jednolitą, służącą celowo i najbardziej ekonomicznie sprawom gospodarstwa i wymiany.

Zamiast tej wysoko rozwiniętej i sprawnie działającej całości, mamy dziś w Europie conajmniej 25 odrębnych systemów kolejowych, z których każdy troszczy się o wszystko inne, tylko nie o to, aby się uzgodnić z sąsiednimi systemami. Powytyczanie tylu naraz granic nowych i starych państw najczęściej w myśl zasad politycznych wyłącznie a nie ekonomicznych, spowodowało zamęt w komunikacji ogólnej Europy i obniżyło jej sprawność jeszcze i z tego powodu że dzięki tym nowym granicom, cały szereg wielkich i odpowiednio rozbudowanych arterji kolejowych, przystosowanych do przepuszczenia dziennie po sto i więcej par pociągów ciężarowych, opustoszał obecnie nato miast na linje przed wojną boczne, drugorzędne i odpowiednio słabe, zwalił się ruch ogromny, któremu podołać linje te technicznie nie są w możności. Podobnie ma się rzecz z siecią dróg wodnych w Europie, które wskutek nowych granic straciły bardzo wiele na swej sprawności.

Skutki tej politycznej, gospodarczej i komunikacyjnej dezorganizacji Europy przejawiają się na różnych polach. W sposób jednak najbardziej bijący w oczy występują one w zakresie handlu międzynarodowego. W r. 1913 cały obrót handlowy kuli ziemskiej wynosił 184 miljardy, w czem Europa figurowała z cyfrą 118 miljardów marek złotych. Pięć najbardziej handlowych państw kuli ziemskiej reprezentowało przed wojną 175 miljardów obrotu handlowego, w roku zaś 1921 tylko 117 miljardów, czyli, że obrót handlowy tych pięciu państw zmniejszył się blisko o jedną trzecią. Cały zaś obrót handlowy kuli ziemskiej spadł o 33 procent. W artykułach żywności spadek ten wynosi 20 procent, w surowcach 41 procent, w pół i gotowych fabrykatach 34 procent. Głodująca w znacznej swej części Europa musiała sprowadzać żywność, płacąc za nią tracącym na wartości pieniądzem papierowym, musiała nadto wypełnić wypróżnione swoje magazyny surowców, a nie mając możności sprzedania fabrykatów w zubożałym świecie, płaciła, za nie częścią swej majątkowej substancji Stąd dalszy ogromny wzrost zadłużenia — i straty majątku gotowego.

Ubytek ludności w najbardziej cywilizowanych państwach Europy ma także ogromne znaczenie dla stanu obecnego Europy. Obliczono straty w ludziach bezpośrednie na wojnie i przez ubytek urodzin i wzrost śmiertelności dla dziesięciu państw europejskich, uczestniczących w wojnie, na 35 miljonów ludzi. Te dziesięć państw miały w roku 1920 łącznie 389 miljonów ludności, według zaś przedwojennej skali naturalnego przyrostu, byłyby miały, bez wojny 124 miljony ludności.

Z punktu widzenia produkcyjno-techniczne go, straty te wydają się jeszcze większemi. Potrzeba bowiem zważyć że państwa europejskie posyłały na wojnę całą swą dojrzałą ludność męską, więc najlepsze i najbardziej wyszkolone swe siły produkcyjne. Częścią zginęły one na wojnie, częścią zaś wróciły z niej już to całkiem energji i zdolności produkcyjnej pozbawione, już to bardzo pod tym względem osłabione. Zamęt zaś socjalny i polityczny, panujący w Europie, nie przyczynia się bynajmniej do szybkiej poprawy stosunków w tym względzie. Obliczono, że w czasie od zakończenia wojny do końca ubiegłego roku, państwa europejskie wydały na utrzymanie bezrobotnych 30 do 35 miljardów marek w złocie. Dodajmy do tego stratę efektywną w zarobkach, a z tego jednego tytułu otrzymamy ogromną stratę ponad 100 miljardów. Produkcja przemysłowa świata zmniejszyła się w czasie od zakończenia wojny po koniec roku 1922 o 120 do 150 miljardów. A zaś koszta wojny światowej, ciążące w 90 proc. na Europie, wynoszą według obliczeń konsorcjum bankierów nowojorskich 247 miljardów dolarów, czyli 988 miljardów marek w złocie!...

Takie są elementy nędzy i upadku, w który Europa współczesna pogrąża się coraz bardziej. Aby zaś obraz był pełny, potrzeba dodać, że wskutek obłędu nacjonalistyczno-militarystycznego, wydatki na utrzymanie armji, które w roku 1913 na całej kuli ziemskiej wynosiły 12 i pół miljarda marek, w roku 1923 wyniosły 23 miljardy marek i to po upadku dwóch największych potęg wojskowych środkowo-europejskich: Niemiec i Austrji!

W takich warunkach upadek społeczeństw europejskich musi być wszechstronnym. Nie może brakować żadnej konsekwencji, zubożenia i zamętu, więc przedewszystkiem coraz głębszego upadku moralności zarówno indywidualnej jak publicznej tudzież powszechnego obniżania się kultury umysłowej.

# TELEGRAMY.

## Skutki trzęsienia ziemi.

LONDYN 12. O katastrofie, która spotkała flotę amerykańską u wybrzeży kalifornijsk. nadeszły następujące wiadomości: Podczas burzy wczorajszej na wybrzeżu kalifornijskiem rozbił się parowiec pocztowy „Kuba" z licznymi pasażerami i załogą. 15 amerykańskich kontr torpedowców wyjechało na ratunek z szybkością 30 mil morskich, po drodze jednak 7 z nich natknęło się na skały koło wybrzeży i zatonęło w ciągu 2 minut.

W amerykańskich kołach marynarki tłomaczą to tem, że wskutek obejmującego szerokie przestrzenie trzęsienia ziemi powtórzyły się u wybrzeża kalifornijskiego liczne skały podwodne, o istnieniu których nie było wiadomo. Z załogi wspomnianych 7 kontr-torpedowców zatonęło 25 ludzi, resztę wyratowano.

## Trzęsienie ziemi w Indjach.

LONDYN 12. Dnia 10 bm. o godz. 4 rano Kalkuta została nawiedzona przez silne trzęsienie ziemi. Ludność ucieka. Zabitych i rannych jest około 50 osób.

## Fudżijama i Oshima.

LONDYN 12. Wedle wiadomości z Japonji, wulkan Fudżijama po trzęsieniu ziemi zmienił całkowicie swój kształt. Na wyspie Oschima, która podczas trzęsienia ziemi znikła pod powierzchnią morza i następnie się wyłoniła, utworzył się nowy krater, który, obecnie jest czynny.

## Sensacyjna teorja w związku z katastrofą Japonji.

RZYM 12. „Corriere della Sera" publikuje sensacyjne wyjaśnienia dyrektora obserwatorjum z Livorno prof. Schiavazzi w związku z katastrofą w Japonji. Profesor ten po dokładnem przestudjowaniu wszystkich okoliczności katastrofy doszedł do wniosku, że w żadnym razie nie mogła ona wyniknąć z podłoża wulkanicznego trzęsienia ziemi pozostaje w związku ze znanym przez większość geologów faktem kurczenia się całej części globu. Obserwacja ostatnich lat stwierdziła, że kurczenie to odbywa się obecnie w przyspieszonym tempie. Prof. Schiavazzi przewiduje, że katastrofa japońska nie będzie zjawiskiem odosobnionym, i że zjawiska wkroczy obecnie w okres całej serji analogicznych kataklizmów, które mogą się zdarzyć w zupełnie nie dających się określić częściach globu zupełnie niezależnie od bezpośredniej bliskości wulkanów.

## Znikająca wyspa.

LONDYN 12. „United Ekspress" donosi, że wczoraj po południu odczuto nowe trzęsienie ziemi w Japonji. Wyspa Oszima, która poprzednio znikła, pojawiła się znowu, przyczem pokazał się na niej nowy wulkan, który rozpoczął odrazu swą czynność.

## Zmiana frontu w Poznaniu.

POZNAN 12. „Gazeta Poznańska" donosi że w ubiegły piątek odbył się wielki wiec urządzony przez PPS., w którym przyjęło udział kilkatysięcy ludzi i na którym przemawiał poseł Moraczewski. Pismo to podkreśla, że Moraczewski, którego ci sami ludzie przed czterema laty wypędzili z estrady i chcieli go dotkliwie pobić, na wiecu piątkowym przyjęty został nadzwyczaj serdecznie. Nikt mu nie oponował, chociaż napadał na obecną większość, wreszcie po ukończeniu wiecu tłum oklaskując wyniósł go na rękach z ogrodu, gdzie się wiec odbywał.

## Trocki zamordowany?

BERLIN 12. Jak „Vorwärts" donosi, wczorai wieczorem w kołach emigracji rosyjskiej w Berlinie otrzymano wiadomość prywatnie o wybuchu krwawej rewolty w Moskwie. W czasie rewolty Trocki miał zostać zamordowany „Vorwärts" podaje powyższe wiadomości z wszelkiemi zastrzeżeniami.

## Znaczne zmiany w ustawie o zaopatrzeniu urzędników państwowych.

WARSZAWA 12. W mieszkaniu senatora Buzka odbędzie się posiedzenie senackiej komisji skarbowo-budżetowej celem rozpatrzenia uchwalonych przez Sejm ustaw o zaopatrzeniu urzędników oraz ustawy emerytalnej. Senat zapowiedział wprowadzenie do ustaw tych znacznych zmian, a to w tym kierunku, aby doprowadzić do możliwego ujednostajnienia poborów poszczególnych rodzajów służby państwowej i zniwelować zbyt rażące różnice poborów oraz usunąć różne niedokładności, jakie się dostały do projektu, uchwalonego przez Sejm.

## Oddać złoto do skarbu.

PŁOCK 12. Do mieszkania biskupa Antoniego Nowowiejskiego w Płocku dostał się jakiś złodziej i skradł z biurka po wyłamaniu szuflady 30 sztuk 5-rublówek i 6 sztuk 10 rublówek

Policja wszczęła poszukiwania i zdołała ustalić, że złodziejem mógł być tylko b. lokaj biskupa Franciszek Kułakowski, którego odszukano i aresztowano. Pierwotnie wypierał się zarzucanych mu czynów, później jednak przyznał się do kradzieży.

## Niebywały urodzaj w Polsce.

WARSZAWA 12. Według oficjalnych zestawień statystycznych, które zastrzegają, że ostateczną wysokość tegorocznych zbiorów określić można będzie dopiero w jesieni, można określić w przybliżeniu tegoroczne zbiory jako nad wyraz dobre.

Przypuszczalny zbiór żyta wyniesie 65420000 q., pszenicy 14520000 q., jęczmienia 17840000 q., owsa 37720000 q., ziemniaków 243870000 q.

Według tych obliczeń zbiory żyta będą o 19 procent wyższe od zbiorów przedwojennych jęczmienia o 22 proc., owsa o 39 procent; zbiór pszenicy natomiast będzie niższy o 13 procent od zbiorów przedwojennych.

W zestawieniu z rokiem ubiegłym zbiór żyta będzie 29 pr. wyższy, zbiór pszenicy o 25 pr. wyższy.

## Zamknięcie giełdy pieniężnej.

WARSZAWA 12. Rozporządzeniem min. skarbu zostały zamknięte wszystkie giełdy pieniężne w Polsce. Kursa walut ustalać będzie P. K. K. P. w porozumieniu z komitetem banków.

**GIEŁDA WARSZAWSKA.**

| | |
|---|---|
| New-Jork | 259000 |
| Londyn | 1.180.000 |
| Niemcy | 0,004 |
| Paryż | 14,700 |
| Szwajcarja | 46,590 |

# Francja górą.

Na platformie wielkiej polityki światowej dokonują się w tych dniach wielkie zmiany. Uwydatnia się coraz bardziej, że punkt ciężkości w Europie przesunął się ku Francji, podczas, gdy, w świecie zaeuropejskim hegemonja przenosi się stopniowo do Stanów Zjednoczonych. Pomiędzy jednym a drugiem państwem atoli zachodzi ta różnica, że krwawy i inteligentny wysiłek zdobył dla Francji to co Ameryka daje niespodzianie katastrofalne rozpętanie żywiołów.

Z dwóch stron zdaje się, poniesie pod niejednym względem koszta Anglja. Poza Europą rywalizacja amerykańsko - japońska nie pozwalała Stanom Zjednoczonym pomyśleć nawet o podrażnieniu anglosaskiego pobratymca, który na wiszącym stale konflikcie potęg tych w Oceanie Spokojnym fundował swoją przewagę. Po niezawinionem osłabieniu Japonji staje Anglja wobec współzawodnika może groźniejszego, bo wobec państwa rozwijającego się z takim impętem jak Stany Zjednoczone. Na całem tem przeobrażeniu konfiguracji sił zarabia Francja.

Francja dziś jest górą, bo po wycofaniu się Japonji kryje ją poza Europą naturalny sprzymierzeniec tego rodzaju co Stany Zjednoczone. A w Europie miała polityka francuska już od dziesiątek lat jedno pasmo poważnych sukcesów. Generałowie francuscy z Fochem na czele umieli wojnę wygrać, ale dyplomaci francuscy z gienjalnym Poincare na czele pokazują, że nie pozwolą, by owoce zwycięstwa ktobądź im wydarł. Koncepcja francuska zwycięża. Zajęcie Zagłębia Ruhry i energiczne stosowanie sankcji okazuje się krokiem dalekowzrocznym i opatrznym. Niemcy pośrednio opierający swe nadzieje na mglistych zachętach Wielkiej Brytanji znaleźli się nad krawędzią przepaści. Odcięcie najważniejszych centr przemysłowych i źródeł dochodu pozbawiło zdrowej podstawy całą gospodarkę Rzeszy. Pasywna rezystencja przeprowadzona z niezwrównanem zaślepieniem i ziste oślą upartością przyczyniła się do przedłużenia skutecznej akcji francuskiej na zachodzie Niemiec. Opór bierny poczyna się kruszyć, bo ludność chce żyć, pracować i zarabiać. Marka niemiecka zjeżdża dziennie o dziesięć i więcej miljonów. Dolar przechodzi 50 miljonów marek. Ceny i drożyzna z szaloną szybkością wzrastają. Stresemann, nowy kanclerz Rzeszy w obliczu takiej katastrofy poczyna mówić o konieczności układów z Francją. Krążą wersje, że polityk ten odsunąwszy się od linji angielskiej poczyna myśleć na serjo o kapitulacji. Poincare miał rację. Niemcy muszą chcąc niechcąc pójść do francuskiej Canossy. Teraz dopiero Niemcy zaczynają naprawdę ponosić dotkliwiej skutki i konsekwencje wojny przegranej, a Francja zbierać owoce swych wysiłków i ofiar. Pozycja potęgi francuskiej przez gienjalną politykę Poincarego takiego dzieła doznała wzmocnienia, że nieomal dyktować może obecnie, co się stać ma w Europie.

Przyczynia się też do tego jeszcze inny moment. Wybuch konfliktu grecko - włoskiego został przez dyplomację francuską niesłychanie zręcznie wykorzystany. Francja odrazu zajęła bezstronne stanowisko, które jej nietylko pozwoliło górować na sytuacją, ale nadomiar u jednej i u drugiej strony mieć wyraźne oparcie. Włochy rozgoryczone np. w tej chwili przeciw Anglji ze sympatją odnoszą się do Francji.

Klucz do sytuacji w Europie znajduje się w Paryżu. Polska ma to szczęście, że z wielkim i dzielnym narodem francuskim jest związana ścisłą przyjaźnią i sojuszami. Wolne Miasto Gdańsk miało swobodny wybór pomiędzy koncepcją niemiecką a francusko - polską. Stanęło po stronie Niemiec i ponosi wszelkie z tego konsekwencje staczając się coraz niżej w przepaść nędzy gospodarczej i politycznej. I Wolne Miasto Gdańsk będzie musiało wnet iść do Canossy.



# KRONIKA.

### Miejscowa.

— KALISKIE TOW. WIOŚLARSKIE 15 bm. tj. w nadchodzącą sobotę urządza, w lokalu swoim, dla członków i wprowadzonych gości zabawę taneczną. Początek o godz. 9 wieczór.

— STREJK PROTESTACYJNY PRACOWKÓW BANKOWYCH W KALISZU.

Jak wiadomo z powodu niezwykle niskich płac od 1-go września rb. pracownicy Banku Ziemi Kaliskiej porzucili pracę i pomimo ich starań o zgodę z Zarządem, dotychczas do porozumienia nie doszło. Aby dać dowód solidarności pracowników bankowym, w dniu 12 bm. tj. w środę pracownicy wszystkich banków w Kaliszu urządzili strejk trzy godzinny tj. od g. 9 — 12 w południe. Nie przesądzając sprawy, kto winien tak zaostrzonego nieporozumienia pomiędzy dyrekcją i pracownikami Instytucji mieniącej się narodową, nie możemy się zgodzić, aby podobny strejk miał jakąkolwiek rację bytu. Nie zmusi on Banku Ziemi Kaliskiej do przyspieszenia porozumienia, gdyż tam urzędnicy od 2 tygodni nie pracują, natomiast wywoła słuszne rozgoryczenie wśród sfer przemysłowych i handlowych z powodu, że banki będą nieczynne do godz. 12 w południe, tj. do tego momentu, gdy P.K.K.P. zamyka swe czynności i osoby mające wpłaty w tej biurokratycznej instytucji pozbawione zostaną podjęcia funduszów swych z banków prywatnych i zmuszone będą wykupywać weksle u rejentów, co P. K. K. P. uważa za nie punktualność w regulowaniu długów wekslowych.

— OSOBISTE.

We wtorek bawił w Kaliszu dyrektor centrali Banku Budowlanego p. Rykowski.

Rektor Uniwers. Wileńskiego p. Alfons Parczewski wyjechał we wtorek do Warszawy.

— PRZYPOMNIENIE.

Przypominamy naszym czytelnikom, że w sobotę dn. 15 bm. upływa termin wpłaty podatku od obrotu za m. sierpień. W dniu tym upływa również termin opłaty podatku gruntowego.

— O BIBLJOTEKĘ LELEWELA.

Znakomity historyk polski, Lelewel, umierając w chwilach może najgorszych dla naszej Ojczyzny nie tracił nadziei, że Polska zmartwychwstanie i że Wilno będzie nasze, zapisał bowiem swoją bibljotekę Uniwersytetowi Wileńskiemu. Bibljoteka ta znajduje się dotąd, jako depozyt w zamku Kórnickim. Czcigodny rektor Uniwersytetu Alfons Parczewski uzyskał przedewszystkiem upoważnienie od Rządu Polskiego do odebrania tego cennego księgozbioru, poczem w poniedziałek zaraz po Zjeździe kaliskim udał się do Kórnika w celu wywindykowania bibljoteki Lelewela, co jak się dowiadujemy najpomyślniej dla Wilna zostało załatwione.

— Z AKADEMICKIEGO KOŁA KALISZAN

W sobotę, tj. dn. 16 września rb., odbędzie się walne ogólne, nadzwyczajne zebranie członków Akademickiego Koła Kaliszan w pierwszym terminie—godz. 4 po p., w drugim (bez względu na ilość członków) — g. 4½ pp. z następującym porządkiem dziennym:

1. Zagajenie.
2. Wybór prezydjum.
3. Odczytanie protokółu z poprzedniego zebrania.
4. Sprawozdanie i wnioski zarządu.
5. Wybór kolegów do komisji organizacyjnej bursy w Warszawie i Poznaniu.
6. Wolne wnioski.
7. Zamknięcie.

Zebranie odbędzie się w sali cywilnej Sądu Okręgowego w Kaliszu (I piętro).

ZARZĄD A. K. K.

— PODZIĘKOWANIE.

Wszystkim Paniom, które wydatną swą pracą przyczynili się do osiągnięcia tak świetnego wyniku z kwesty ulicznej urządzonej w dn. 8 września rb. na rzecz niezamożnego akademika, Zarząd Akademickiego Koła Kaliszan składa serdeczne podziękowanie

ZARZĄD A. K. K.

SPRAWOZDANIE

Dochód brutto ze znaczka na rzecz niezamożnego akademika urządzonego w dniu 8-go września rb. wyniósł — 21,582,140 mkp.

Koszta — 485,000 mkp. Czysty więc zysk wynosi — 21,097,140 mkp.

ZARZĄD A. K. K.

— ZJAZD B. WIĘŹNIÓW POLITYCZN. N. Z. R. (Narod. Związku Robotniczego).

W dniu 8 bm. odbywał się w Łodzi w lokalu Polskich Związków Zawodowych (Główna 31) zjazd b. więźniów politycznych.

Na zjazd ten, na który zjechało się około 70 osób, przybyli również posłowie klubu sejmowego N. P. R.; Chądzyński, Michalak i Waszkiewicz.

Po zagajeniu zjazdu objął przewodnictwo poseł Chądzyński, poczem odczytano szereg depesz gratulacyjnych, nadesłanych przez organizacje warszawską, poznańską, katowicką oraz centralę itd.

Po powitaniach ogłoszono referaty na temat obecnej sytuacji politycznej w Polsce, nawiązując je do czasów ubiegłych.

Nad referatami temi rozwinęła się ożywiona dyskusja, w której brał udział cały szereg mówców.

Po omówieniu całego szeregu spraw bieżących i organizacyjnych przyjęto cały szereg uchwał i rezolucji w sprawie urządzenia zjazdu ogólno-krajowego wszystkich więźniów politycznych trzech zaborów, która wobec szalejącej reakcji jest dla klasy pracującej bardzo ciężka.

Po przyjęciu całego szeregu rezolucji odbyła się wieczornica w lokalu N.P.R.

— CZY WŁAŚCIWE?

Tow. Ak. sprzedaży biletów kolejowych „Orbis" powierzyło swą filję w Kaliszu p. Szczecińskiemu. Że dyrekcja tego towarzystwa, którego jednym z założycieli jest poseł prawicowy dr. Adam powierzyła p. S. przedstawicielstwo to nie nasza rzecz. Widocznie dyrekcja miała najwięcej zaufania do niego wśród mieszkańców naszego grodu. Chodzi nam o co innego.

P. Szczeciński jest izraelitą i obserwuje wszystkie soboty i święta żydowskie. Z tego powodu nikt w Kaliszu w sobotę lub święto biletu kupić nie może. We wtorek dn. 11 bm. z powodu święta żydowskiego filja „Orbsu" była zamknięta, co zapewne nastąpi podczas 2 dni Sądnego dnia i świąt kuczek. Pan Szczeciński, o ile nie chce z powodu swych przykazań religijnych otwierać sklepu w soboty i święta, winien umieścić biuro sprzedaży biletów kolejowych w innem miejscu i powierzyć te funkcje chrześcijaninowi. Gdyż biuro „Orbis" służy nie dla zarobków funkcjonarjuszów tej instytucji, lecz dla wygody publiczności, kolej bowiem udziela mu za sprzedaż komisową prowizji. O ile p. S. nie zmieni dotychczasowego swego postępowania winien zrzec się imprezy, którą należy oddać takiej firmie, co funkcjonuje codziennie a nie parę razy w tygodniu.

— WĘGIEL DLA MIAST I SPÓŁDZIELNI.

Delegat rady zjazdu przemysłu górniczego zakomunikował p. dr. Bajdzie, iż rada godzi się w zasadzie na oddanie do dyspozycji nadzwyczajnego komisarza 800 wagonów węgla miesięcznie, w celu podziału tej ilości między wydziały aprowizacyjne miast i ogólnokrajowe związki organizacji spółdzielczych. Wobec jednak tego, iż rada musi się porozumieć ze wszystkiemi kopalniami co do warunków kredytowych, na których węgiel ma być udzielony, pełna odpowiedź ze strony przemysłowców węglowych nastąpić ma w dniach najbliższych. Węgiel ma być rozdzielany między miasta i spółdzielnie na tych samych podstawach, co dotychczas cukier. Dodać należy, iż na zjeździe związku miast w Katowicach poruszona była sprawa dostarczania węgla miastom i spółdzielniom również przez kopalnie górnośląskie które ze względu na swą produkcję mogłyby dostarczać trzy razy więcej węgla, niż kopalnie zrzeszone w radzie zjazdów przemysłu górniczego i hutniczego.

— STRASZNY WYPADEK.

Dnia 10 września o godz. 9 na szlaku Sieradz Sędzice Dyrekcji Warszawskiej pociąg nr. 521 najechał na wózek kolejowy rozbijając platformę takowego, przyczem został zabity torowy st. Sieradz — Kubiak Franciszek, a u parowozu wagonu bagażowego połamane zostały stopnie. Tor nie został uszkodzony.

— CO SKRADZIONO? Z obórki należącej do Hersza Szajkowicza przy ul. Towarowej przez wyłamanie kłódki u furtki prowadzącej do ogrodu, nieznani sprawcy skradli pięć skórek owczych i prócz tego skradli jeszcze barana i owcę. Śledztwo w toku.

Walerji Smolec zamieszkałej przy ulicy Górnej nr. 10 skradziono ze schowanka w sieni pud mąki z workiem.

## Z całej Polski.

— POLACY — GDAŃSZCZANIE!

Wobec bliskich wyborów do Sejmu Gdańskiego wzywa się zamieszkałych chwilowo w Polsce obywateli Wolnego Miasta Gdańskiego, aby natychmiast zgłosili osobiście lub listownie swe nazwisko, imię, zawód, miejsce pobytu oraz możność ewtl. wyjazdu na wybory (początek listopada):

a) na Województwo Pomorskie do biura Okręgu Pomorskiego Związku Obrony Kresów Zachodnich w Grudziądzu, ul. Solna 4/5,

b) na Województwo Poznańskie do biura Dyrekcji Związku Obrony Kresów Zachodnich w Poznaniu, św. Marcin 40, pokój 12,

c) na Województwo Śląskie do biura Okręgu Śląskiego Związku Obrony Kresów Zachodnich w Katowicach, ul. Andrzeja 6.

d) na Warszawę i resztę Polski do biura Okręgu Centralnego Związku Obrony Kresów Zachodnich w Warszawie, Nowy Świat 21.

Uprawnieni do głosowania są bez różnicy płci wszyscy obywatele gdańscy, którzy:

1) do dnia wyborów ukończyli 20 rok życia
2) w dniu tym zamieszkiwali w Wolnem Mieście Gdańsku i w dniu wyborów są zgłoszeni,
3) do dnia 10.1—1920 r. byli obywatelami Rzeszy Niemieckiej.

Obowiązkiem narodowym każdego Polaka, będącego obywatelem W. M. Gdańska jest natychmiastowe zgłoszenie się a później czynny udział w wyborach.

Polacy! W Waszym ręku leży los Waszych braci gdańskich! Nie zawiedźcie pokładanego w Was zaufania!

Obrona Waszych najżywotniejszych interesów wymaga od Was sumiennego i natychmiastowego zgłoszenia się!

Dyrekcja Związku Obrony Kresów Zachodnich.

— CO TYSIĄCZNY OBYWATEL SIEDZI W KOZIE.

W całem państwie znajduje się ogółem 355 więzień, z czego po odliczeniu 15 więzien, przypadających na województwo śląskie: 40 więzień I kategorji (w tej liczbie 3 zakłady wychowawczo - poprawcze) o pojemności powyżej 300 osób: 60 więzień II kategorji o pojemności powyżej 150 osób; 25 więzień III kategorji o pojemności mniej niż 150 osób, wreszcie 215 więzień drobnych i aresztów powiatowych. Więziennictwo zatrudnia w całem państwie 784 urzędników i 3244 funkconarjuszów niższyjch. Urzędnicy więzienni mają najwyższy stopień służbowy 7 i dzielą się na 6 kategorji w zależności od stopnia służbowego (7 — 12). Ogólna pojemność więzień polskich wynosi przeszło 30,000 osób, każdorazowe zaludnienie więzień sięga tej liczby. Utrzymanie więziennictwa po obliczeniu dochodów, głównie z produkcji warsztatów więziennych i robocizny więźniów, kosztować ma państwo według preliminarza na rok bieżący około 12,500,000 złotych.

— DRAMAT W CZĘSTOCHOWIE.

W Częstochowie w domu nr. 43 w Aleji II o g. 9 i pół wiecz., z podwórza dał się słyszeć okropny krzyk: „Zabiłem ją! Ratujcie!"

W lewej oficynie cztery okna mieszkania właściciela domu p. S. Libermana oświetlone. W jednym z pokoi we krwi na podłodze leży młoda dziewczyna. Krew i blada twarz jej stanowią okropny widok. Tuż przy niej stoi ten, który usiłował ją zamordować i wcale nie wypierając się swego występnego czynu, woła: „Zabijcie mnie, gdyż ja jestem mordercą!.

Historja okropnej tragedji jest następująca:

W młodej, pełnej życia, ładnej dziewczynie, pannie Natalji Libermanównie zakochał się 23 letni młodzieniec Markus Kałużyński. Był buchalterem malarni p. J. Markusfelda.

Już z górą rok towarzyszył jej na spacerach, odwiedzał dom rodziców, ale „serce nie sługa, nie zna co to pany". więc możliwe iż Natka dziewczyna pełna temperamentu, flirtowała z młodzieńcem, nie miała jednak zamiaru wiązania się z nim na zawsze.

Kałużyńskiego drażniło to zachowanie się Natki i od niedawna był silnie zdenerwowany. To też, gdy podniecenie doszło do najwyższego napięcia, w młodym człowieku zrodziło się uczucieh okropne i plan ohydny.

Oto rano we czwartek nabył w jednym ze sklepów sztylet i z zamiarem zamordowania Libermanówny przybył do jej mieszkania. Natka była w mieszkaniu oczekując na przybycie p. Z., bowiem miały iść do kina. Grała na fortepianie, wreszcie poczęła się ubierać. Wszedł Kałużyński. Chwila krótkiej rozmowy, którą słyszeli tylko oni dwoje, wreszcie Natka staje przed lustrem wkładając czarny aksamitny kapelusz, wówczas młodzieniec zadaje jej z tyłu cios sztyletem!

Sztylet przebija kapelusz i rani śmiertelnie ramię Natki.

Jęcząc z bólu, Natka z wielkim trudem udziela odpowiedzi na pytania.

Markus Kałużyński zostaje odprowadzony do I komisarjatu, tutaj rozpoczyna swą okropną opowieść.

„Ja ją kochałem. Miałem podłe warunki życia. Była ostatnio dla mnie taka obojętna... Już dość dawno zamierzałem ją zabić... Później zmieniłem plan: chciałem zabić ją i siebie.."

Oczy młodzieńca patrzą obłędnie.. Jest okropnie zdenerwowany. Płacze a łzy padają na ślady krwi na ubraniu.

Wokół łoża Natki czuwają lekarze. Stan jej zdrowia jest groźny.

Po północy Kałużyński odprowadzony został do więzienia.

## Komorne oblicza się według złotego.

Właściciel domu w Warszawie Marek Borkowski wytoczył w dniu 7 czerwca 1923 r. przed Sądem Okręgowym w Warszawie przeciwko lokatorowi Rosenthalowi powództwo o komorne za czas od 1 lipca 1922 r. do dnia 1 maja 1923 r.

Przypadające od pozwanego komorne, według ustawy o ochronie lokatorów, oprócz należności za świadczenia, wynosiła 160 mk. miesięcznie. Powód powołując się na motywy prawodawcze ustawy o ochronie lokatorów i na szereg wyroków Sądu Najwyższego, oraz na zasady kodeksu cywilnego dowodził, że intencja prawodawcy przy uchwalaniu ustawy o ochronie lokatorów dn. 18-go grudnia 1920 r. było nie obniżenie, lecz podwyższenie komornego; że tymczasem z powodu spadku wartości marki w okresie od dn. 18 grudnia 1920 roku (data wytoczenia powództwa) ustanowiona przez prawodawctwo wysokość komornego obniżyła się więcej niż 100-krotnie gdyż według notowań giełdy w dniu 18-ym grudnia 1920 roku wartość franka szwajcarskiego wynosiła 88 marek a w dniu 7 czerwca wartość złotego ustanowiona przez ministra skarbu na 9.500 mk.

Powód dowodził, że, skoro Sąd Najwyższy nawet przy pożyczkach, tj. tam gdzie chodzi wyłącznie o stosunek kapitalistyczny, stale uwzględnia spadek waluty, to tembardziej przy najmie lokalu gdzie dom wymaga podtrzymania w stanie używalności oraz bardzo skomplikowanej obecnie administracji, sądy powinny się powodować nie martwą literą, lecz zamiarem prawodawcy, tembardziej, że to wcale nie uchybia głębszemu rozumieniu aktu ustawodawczego.

Sąd Okręgowy na posiedzeniu dn. 14 sierpnia 1923 r. powołując się w motywach wyroku na orzecznictwo Sądu Najwyższego i na zasady prawa cywilnego oraz zaznaczając, że inne wyrokowanie byłoby sprzeczne z zasadami sprawiedliwości, stanowiąc nie urzeczywistnienie prawa, lecz mechaniczne oderwanie od życia i od zamiaru prawodawcy, stosownie do jego litery, uwzględnił powództwo Borkowskiego, zasądzając od pozwanego stokrotne komorne, tj. zamiast 160 mk. miesięcznie 16.000 mk. oprócz należności za świadczenie.

## Z ostatniej chwili.

# TELEGRAMY.

### Sprawa kolonistów niemieckich w Najwyższym Trybunale.

WARSZAWA, 12 września. (Telef.). Donoszą z Hagi, że Międzynarodowy Trybunał Rozjemczy orzekł w sprawie Kolonistów niemieckich w Polsce, iż stanowisko Polski nie jest zgodne z zasadami prawa międzynarodowego. Warszawska prasa, komentując to orzeczenie, wyraża się, że jest to niesłychany gwałt wobec Polski.

### O ewakuacje Korfu.

WARSZAWA, 12 września. (Telef.). Rada Ambasadorów wysłała ultimatum do Włoch, aby nie opuściły wyspę Korfu z chwilą, gdy Grecja rozpocznie energiczne śledztwo w sprawie zabójstwa misji włoskiej.

### O przyspieszenie Sejmu.

WARSZAWA, 12 września. (Telef.). Stronnictwa lewicowe wniosły do marszałka Sejmu projekt o przyspieszeniu zebrania Sejmu na drugą połowę września, wobec ciężkiego wewnętrznego położenia w jakim znajduje się kraj.

### Dolar w Berlinie sto miljonów.

WARSZAWA, 12 września. (Telef.). Z Berlina donoszą, że dolar przekracza już cyfrę 100,000,000 marek.

### Drożyzna w Warszawie wzrosła o 25%.

WARSZAWA 12. 9. (Telefonem) Wczoraj wieczorem obradowała Nadzwyczajna Rada w sprawie podwyżek dla urzędników państwowych na m. wrzesień. Jak słychać wzrost drożyzny za pierwszą połowę września obliczają do 25 proc.

### P. Witos podróżuje.

WARSZAWA 12. 9. (Telefonem) Prezes ministrów Witos wyjeżdża do Lwowa i skąd się uda do Poznania.

### Przyjazd Prezydenta Seipla do Warszawy.

WARSZAWA 12. 9. (Telefonem) Prezes ministrów austrjackich ksiądz prałat Seipel przyjeżdża do Warszawy w niedzielę 16 września br. o godz 5-ej po południu.

# Jak obliczać podatek dochodowy?

Przykłady:

1) Pracownikowi, którego perjodyczne wynagrodzenie miesięczne wypłacono w dniu 1 sierpnia b.r. wynosiło 2,000,000 mk. wypłaca się według tejże kategorji płacy w dniu 1 września b.r. wynagrodzenie miesięczne w wysokości 3,000,000 marek.

Ustalenie stopy procentowej.

Perjodyczne wynagrodzenie miesięczne według wymiaru z miesiąca sierpnia w wysokości 2,000,000 mk., obliczone w stosunku rocznym, wynosi 24,000,000 mk. pozostaje jako wynagrodzenie jednorazowe 1,000,000 mk., razem 25 miljonów. mk.

Stopa procentowa rocznego dochodu 25 milj. mk. według skali obowiązującej w trzecim kwartale 1923 r. wynosi 1,4 proc. wobec tego potrąca się przy wypłacie wspomnianych 3 milj. mk. podatek w kwocie 42,000 mk.

Temu samemu pracownikowi wypłaca się w dn. 15 września samoistny dodatek drożyźniany w wysokości 2 milj. mk., od którego to wynagrodzenia obliczonego w stosunku rocznym (24 milj. mk) stopa procentowa wynosi 1,4 proc. — czyli służbodawca winien potrącić od tego wynagrodzenia dodatkowego podatek 28,000 mk.

2) Pracownikowi, który zajmuje stopień służbowy wyższy od zajmowanego w dniu 1 sierpnia br. wypłaca się w dniu 1 września b.r. wynagrodzenie miesięczne w wysokości 4 milj. mk.

Ustalenie stopy procentowej.

W stopniu służbowym według którego wypłaca się wynagrodzenie miesięczne w wysokości 4 milj. mk. wynagrodzenie miesięczne wypłacone w dniu 1 sierpnia br. wyrażało się w wysokości 2,500,000 mk, które obliczone w stosunku rocznym wynosi 30 milj.

Różnica między 4 milj. mk. a 2,500,000 mk. stanowi wynagrodzenie jednorazowe w kwocie 1,500,000 mk., razem 31,500,000 mk.

Stopa procentowa od rocznego dochodu 31,500,000 według skali obowiązującej w trzecim kwartale 1923 r. wynosi 1,7 proc. przeto przy wypłacie wspomnianych 4 milj. mk. potrąca się podatek w kwocie 68 tysięcy mk.

W wypadku, gdy temuż pracownikowi w ciągu miesiąca września wypłaca się dalsze wynagrodzenie tytułem samoistnego dodatku drożyźnianego — należy celem obliczenia stopy procentowej podatku postąpić w sposób, jak podano w przykładzie ad. 1.

3) Pracownikowi najemnemu którego tygodniowe płatne z dołu wynagrodzenie w dniu 31 lipca wynosiło 500,000 mk. z powodu doliczenia dodatku drożyźnianego — wypłaca się w dniu 31 sierpnia b.r. wynagrodzenie tygodniowe w wysokości 1,000,000 mk.

Ustalenie stopy procentowej.

Perjodyczne wynagrodzeni tygodniowe według wymiaru z dnia 31 lipca b.r. w wysokości 500,000 mk. obliczone w stosunku rocznym (500000 plus 52) wynosi 25 milj. mk. pozostaje jako wynagrodzenie jednorazowe 500,000 razem 25,500,000 mk.

Stopa procentowa od rocznego dochodu 25,500,000 mk. według skali obowiązującej w trzecim kwartale 1923 r. wynosi 1,7 proc. wobec tego potrąca się przy wypłacie wynagrodzenia 1,000,000 mk. podatek w kwocie 17,000 mk.

## Składajcie ofiary
## na inwalidów wojennych.



Redaktor: L. RADWAN. Wydawca — „Gazeta Kaliska" Spół. o ogr. odp. Druk „Gazety Kaliskiej" Aleja Józefiny 1.